

Şərqi ilk balerinasının taleyi: Övlad olmadı, məşhur ərindən boşandı...

Bu gün Azərbaycanın və Şərqi ilk balerinası, baletmeyster, pedaqoq, SSRİ Xalq Artisti Qəmə Almaszadənin doğulduğu gündən 110 il ötür.

Adalet.az xəbər verir ki, Azərbaycanın ilk balerinası, milli balet sənətimizin inkişafında, formalaşmasında və istedadlı gənc kadrların yetişməsində misilsiz xidmətləri olan, dünya şöhrətli görkəmli sənətkar, Xalq artisti Qəmə Almaszadə Bakıda 1915-ci ildə dünyaya göz açıb. Şahidlərin dediklərinə görə, balaca Qəmə ilk dəfə 6 yaşında özəl studiyada (sonralar - Opera Teatrının nəzdində məktəb, indiki Bakı Xoreoqrafiya Məktəbi) baletlə məşğul olub.

Bir gün qonşusu Şura adlı qız ona rəqs getdiyini, orada balet öyrəndiyini deyir. Həmin vaxt məşğələlərin qiyməti 7 rubl imiş, Qəmə xanımın isə 6 rublu varmış. O, pedaqoqun yanına gəlib və deyib ki, mənim pulum bu qədərdir. Müəllim isə çox təccüblənir ki, azərbaycanlı, müsəlman qız balet öyrənmək istəyir. Müəllim balaca müsəlman qızcığazının bu cəsarətli addımına heyranlənərək "buyur, 6 rubla dərse gələ bilərsən" deyib.

Həmin gün balaca Qəmənin ağlına da gəlməzdi ki, tək Azərbaycanda yox, Şərqdə bir ilkə imza atır.

Xüsusi olaraq vurğulamaq lazımdır ki, o dövr elə bir dövr idi ki, səhnəyə çıxan qız və qadınlar ya küçədə öldürülür, ya da öz doğmaları tərəfindən evdən qovulurdu. Artist sənətini ən aşağı iş hesab edən o dövrün böyük əksəriyyətinin qınağı qızları səhnədən uzaq salırdı.

Xatırlayırsınız ki, dahi Üzeyir Hacıbəylinin "Leyli və Məcnun" əsərini səhnəyə qoyarkən qadın obrazlarını da kişi aktyorlar canlandırırdı. Belə bir dövrdə bir qız valideynlərinə bu sahəni seçməyini deməsi, bu sahəni öz gələcəyi hesab etməsi əslində bir inqilab, bir dönüş mərhələsi idi. Təbii ki, gənc Qəmə-

rin ailəsində onun istəklərinə qarşı çıxan olmadı. Ailəsindən tam dəstək aldıqdan sonra bəzi "geridəqalmış", hələ də çadra təfəkkürlü insanların qınağını önəmsəmədi.

Beləliklə, Qəmə Almaszadə Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrının nəzdində fəaliyyət göstərən balet studiyasını bitirir və 1930-cu ildə həmin teatrda işə başlayır.

Əslində qardaşı Ənvər Almaszadə də incəsənət sahəsini seçdikdən sonra Qəmənin sənət yolları xeyli hamarlaşır.

Daha dəqiq, teatr rəssamı Ənvər Almaszadə 1937-ci ildən rəssam kimi fəaliyyət göstərir. AOBT-da Üzeyir Hacıbəyovun "Arşın mal alan" musiqili komediyasına və "Leyli və Məcnun" operasına tərtibat verir, geyim eskizləri hazırlayır.

İlk balerinamız səhnəyə ilk dəfə 1931-ci ildə Reyqnold Qlierin "Qırmızı lələ" baletindəki Tao Xoa partiyası ilə çıxır və müəyyən təcrübə qazandıqdan sonra Rusiyaya gedərək Leningradda (Sankt-Peterburq şəhəri) xoreoqrafiya məktəbində peşəsinin inceliklərini dərinlən öyrənir. Təhsilini tamamlayaraq Bakıya qayıdan balerina ömrünün sonunadək heyatını Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrı ilə bağladı.

Özünü, həyatının mənasını bu teatrda görən Qəmə xanım gələcək heyat yoldaşı ilə də burada qarşılaşır. Bu şəxs isə xalq maarifçisi Bədəlbəy Bədəlbəyovun və məşhur Şah Qacar nəslinin təmsilçisi Rəhimə xanımın ailəsində anadan olan, Azərbaycanda ilk baletin müəllifi Əfrasiyab Bədəlbəyli idi. O həmin Bədəlbəyli idi ki, 33 yaşında ikən "Qız qalası" baleti ilə musiqi tariximizdə ilk Azərbaycan baletinin əsasını qoyub. Sonrakı illərdə "Nizami", "Söyüdlər ağlamaz" operalarını yazaraq adını mədəniyyət tariximizə qızıl hərflərlə əks etdirib. 1931-ci ildə iki böyük sənətkar ailə heyat qurur.

1940-cı ildə Əfrasiyab Bədəlbəylinin "Qız qalası" baletində ilk professional çıxışını edən Şərqi ilk balerinası sənət cameasının ən çox söhbəti gedən sənətkarlarından olur. Çünki, həmin dövrdə Gülyanağın ilk ifaçısı Qəmə Almaszadənin çıxışı çox yüksək dəyərləndirilməz.

lir. Bu gənc Qəməyə qol-qanad verir. Mənbələr bildirir ki, mütəxəssislər Gülyanaq surətini bəyənir və onun rəqslə təfsiri, gənclik tərəvəti ilə dramatik yaşılları üzü birlişdirməsini coşqun heyranlıqla qarşılayır.

Amma heyat yavaş-yavaş bu uğurlu xanıma acı üzünü göstərməyə başlayır. Cütlüyün övladları olmadığından "Qız qalası" baletindən az sonra evlilik boşanma ilə nəticələnir. Qəmə xanım bu dəfə yenə də sənətinə sarılır.

"Qız qalası"nın 1959-cu ildə yeni - ikinci quruluşunun baletmeysteri Qəmə

Almaszadə olur. Milli balet sənətimizin ulduzu, böyük yaradıcılıq irsinə malik, onlarla istedadlı gəncin formalaşmasında pedaqoq kimi çalışan Qəmə Almaszadə Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrında Reyqnold Qlierin "Qırmızı lələ", Adolf Adanın

vurduqdan sonra burada baş baletmeyster, balet truppasının bədii rəhbəri, quruluşçu baletmeyster vəzifələrində işləyib. İlk peşəkar Azərbaycan balerinası olan Qəmə Almaszadə milli balet məktəbinin yaranmasında və inkişafında müstəsna rol oynayıb.

Mütəxəssislər bildirir ki, balerina Azərbaycan qadınlarının XX əsrdə incəsənət sahəsindəki uğurlarının təməlini qoyub, musiqi mədəniyyətimizdə yeni janrın meydana çıxmasına güclü təkan verib. Milli baletimizin təşəkkülündə böyük xidmətlər göstərmiş sənətkarın ifa etdiyi partiyalar təkrarolunmazlığı və yüksək peşəkarlıq səviyyəsinə görə əsl sənət inciləri hesab olunur. Balerinanın Azərbaycan səhnəsində dünya klassiklərinin şah əsərlərində canlandırıdığı rəngarəng, dolğun obrazlar ona şöhrət gətirib.

Opera və Balet Teatrının səhnəsində tamaşaçı qoyulmuş bir çox əsərin uğuru məhz Qəmə Almaszadənin verdiyi quruluşla bağlı olub. Görkəmli balet ustası klassik xoreoqrafiya ənənələri ilə Azərbaycan xalq rəqs yaradıcılığı nailiyyətlərinin ahəngdar vəhdətini yada bilib.

Qəmə Almaszadə Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında rəqs ansamblının təşkilatçısı və bədii rəhbəri olub. Görkəmli balet ustası uzun illər Bakı Xoreoqrafiya Akademiyasında milli kadrların hazırlanması üçün böyük əmək sərf edib, Azərbaycan balet sənətinin sirlərini gənc nəsle öyrətmək sahəsində təqdirləyici fəaliyyət göstərmiş. Onun yetirməsi olan bir çox balet artisti sənət aləminin yüksək pillələrinə qalxıb, bu sənətin inkişafına töhfələr verib.

Qəmə Almaszadə ölkəmizin hüdudlarından kənarda da Azərbaycan mədəniyyətini uğurla təmsil edib. O, bir sıra Şərq ölkələrində professional rəqs ansamblarının təşkil edilməsi üçün təcrübə və bacarığını əsirgəməyib.

Qəmə Almaszadə 2006-cı il aprelin 7-də -91 yaşında dünyasını dəyişib.

O yaratdığı obrazlarla və Azərbaycan Mədəniyyəti və İncəsənətində qoyduğu bir "İLK" izlə əbədi yaddaşlara köçdü.